

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

de schoolleiders van de ZEEBRA-scholen

Etten-Leur

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
320822

Uw brief van
14 juli 2011

Datum **1-8 AUG. 2011**
Betreft zorg over eindexamens vo 2011

In uw brief van 14 juli 2011 die ik via de mail ontving benoemt u zes zaken waarvoor aandacht wordt gevraagd.

1. toename en voordelen digitale examens
2. onbedoeld gebruik van sjablonen
3. computer- en netwerkfaciliteiten
4. elektronische hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie
5. normering
6. aantal errata bij examens.

Ik zal puntsgewijs op deze zaken reageren.

Ad 1.

De voordelen van digitale examens is inmiddels gebleken. Op een enkele school na doen alle scholen met vmbo-basisberoepsgerichte leerweg mee aan het project, voor alle vakken die digitaal worden aangeboden.

Ook constateert het College voor Examens (CvE) een toename van het aantal vmbo-scholen die mee doen of mee willen doen aan de digitale examens in de kaderberoepsgerichte leerweg.

Navraag bij scholen en leerlingen leert dat digitale examens goed aansluiten bij de belevingswereld van de vmbo-leerling. Een verdere uitbreiding van digitale examens in de gemengde- en theoretische leerweg ligt dan ook in de rede.

Ad 2.

Dat kandidaten vmbo-TL bij de brief Engels wellicht onbedoeld voordeel kunnen hebben gehad van de sjablonen, is ook aan de Examenlijn van het CvE gemeld. Het CvE gaat na of er sprake is van oneigenlijk voordeel, omdat bij de computer juist dat doet wat we van de kandidaat verwachten. Voor de toekomst zal dit worden ondervangen door een ander format van de opdracht te geven of door nadere instructies bij het gebruik van de computer als hulpmiddel.

Ad 3.

Zowel het CvE als ik zijn ons ervan bewust dat digitale examens andere - soms hogere - eisen stellen aan de ICT-infrastructuur van scholen. Aan scholen zijn binnen het ICT-beleid in het verleden extra middelen ter beschikking gesteld om

een adequate infrastructuur ten behoeve van in de eerste plaats het onderwijs maar ook de centrale examens(te kunnen realiseren).

Datum

Daarnaast vergewist het CvE zich terdege van de haalbaarheid van de digitale examens. Zo wordt bewust gewerkt aan verkleining van de digitale bestanden (ter voorkoming van netwerkproblemen), wordt bij de invoering een voorzichtig en geleidelijk tijdspad gehanteerd en wordt vooral ook ingezet op digitale toetsen waarbij de school enige vrijheid heeft in de keuze van het afnamemoment.

Onze referentie
320822

Verder biedt het flexibel afnemen de school de ruimte de groepen af te stemmen op de beschikbare computers en de netwerkcapaciteit. De school bepaalt dat zelf.

Ad 4.

Bij centrale examens is het toegestaan dat dyslectische kandidaten gebruik maken van gesproken tekst, in de vorm van een voorlezer of een Daisy-schijfje met ingesproken tekst of een spraaksynthese. Dat laatste is een vrij recente ontwikkeling die voor dyslectische kandidaten veel mogelijkheden biedt. Spraaksynthese is direct toepasbaar op digitale tekstbestanden zodat de dyslectische kandidaat niet afhankelijk is van aanpassing door anderen. Dit hulpmiddel kan zich daardoor ontwikkelen tot een standaardgereedschap voor dyslectici.

De inspectie staat het gebruik van spraaksynthese toe. Daarbij moet gebruik worden gemaakt van de standaard bestanden zoals door DUO aan de scholen wordt geleverd. In de instructies wordt ook gewag gemaakt van het feit dat de school moet nagaan of de beschikbare software kan omgaan met het geleverde standaardbestand (PDF). De importeur van Kurzweil heeft het CvE verzekerd dat dit programma aan de gestelde eis voldoet. De importeur heeft ook aangegeven dat scholen desondanks soms de PDF vooraf omzetten in KES-bestanden waardoor de verwerking tijdens het examen vlotter verloopt. Omdat het daarbij zou gaan om een min of meer automatische, technische omzetting vergelijkbaar met het zelf vergroten (dus zonder kennisname van de inhoud), is daartegen met inachtneming van de geheimhouding geen bezwaar.

Uit uw brief begrijp ik, dat scholen verder gaan omdat zij ook inhoudelijke aanpassingen nodig of gewenst achten. Dat is echter niet toegestaan. Als Kurzweil slechts na inhoudelijke aanpassing naar behoren kan functioneren met de door DUO geleverde bestanden dan kan dit programma bij de centrale examens niet worden gebruikt.

U vraagt of het mogelijk is dat het CvE de centrale examens voortaan levert in een format dat direct voor Kurzweil geschikt is. Dat is technisch mogelijk, maar kan door het CvE niet worden overgenomen.

Er zijn meerdere spraaksyntheseprogramma's op de markt. Scholen hebben de vrijheid in de keuze van het gewenste programma. Maar het is niet verantwoord om de centrale examens geschikt te maken voor de verschillende marktpartijen. De omzetting kan leiden tot onvolkomenheden met het risico dat de onvolkomenheid wel zit in de aanpassing voor merk X en niet voor merk Y. Het zou zeer onwenselijk zijn als in de toekomst na een examen een aanvulling op het correctievoorschrift zou moeten verschijnen waarin wordt gesteld dat alleen kandidaten die voor spraaksynthese merk X hebben gebruikt voor een bepaalde vraag alle punten krijgen. Spraaksyntheseprogramma's dienen gericht te zijn op brede toepassing door de kandidaat met een beperking en moeten zonder problemen kunnen omgaan met digitale bestanden (examens) in een standaard format (PDF).

Datum

Onze referentie
320822

Ad 5.

Examencijfers worden door het CvE **niet** gecorrigeerd nadat alle uitslagen binnen zijn.

Al sinds de invoering van de Mammoetwet geldt de regel dat de normeringsterm door CvE (voorheen CEVO) wordt vastgesteld nadat scholen de scores hebben ingestuurd. Na de normering kan de school het cijfer en de uitslag vaststellen. Het huidige systeem is onveranderd in werking sinds 1999. Het systeem daarvoor week daarvan niet principieel maar slechts op onderdelen af. Het vaststellen van de normeringsterm die bij een examen hoort is een noodzakelijk en onvermijdelijk gevolg van de eis dat de lat van jaar tot jaar per vak steeds even hoog moet liggen. Het is toetstechnisch niet mogelijk om zonder grootschalige test vooraf de moeilijkheid van een examen exact in te schatten. Het centraal examen is de eerste (en enige) grootschalige afname. Juist het systeem van de variërende normeringsterm zorgt ervoor dat de eisen per examen van jaar tot jaar gelijk blijven en voorkomt dat het systeem verandert in een tombola. Het is daarmee een essentieel onderdeel van de kwaliteit van het systeem.

Ad 6.

Het aantal errata is de laatste decennia ongeveer constant en zeer laag gezien het grote aantal centrale examens. Er is dan ook geen sprake van een toename. U bedoelt naar ik aanneem de aanvullingen op het correctievoorschrift. Ook daarbij gaat het om een beperkt aantal. Zo'n aanvulling is soms onvermijdelijk omdat pas in het echte gebruik (de afname) bijvoorbeeld dubbelzinnigheden aan het licht kunnen komen. De laatste jaren komt het CvE in dergelijke gevallen sneller met een aanvulling op het correctievoorschrift. Dat voorkomt discussies tussen correctoren en leidt tot een zuiverder beoordeling.

Ik ga ervan uit u met deze toelichting voldoende te hebben geïnformeerd

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart